

Гриненко Богдана Андріївна
студентка 1 курсу 102 група
Національна академія внутрішніх
справ Прав-081

Науковий керівник:

Демиденко Володимир
Олексійович, професор кафедри
конституційного права та прав
людини Національної академії
внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: СПАДКОВЕ ПРАВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Спадкове право є один із найскладніших та найцікавіших із наукової точки зору інститутів цивільного права, в якому відображаються політичні, економічні та соціальні аспекти життя суспільства [1].

В умовах війни питання реалізації права на спадкування, а також оформлення заповітів є особливо актуальними.

Особливості спадкування в умовах воєнного стану визначені постановою Кабінету Міністрів України "Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану" від 28.02.2022 року № 164 [2], де передбачено, зокрема:

- посвідчення довіреностей та заповітів, засвідчення справжності підпису на документах без використання спеціальних бланків нотаріальних документів, на звичайному папері;
- зупинення перебігу строку для прийняття спадщини на час дії воєнного стану;
- надання можливості в умовах воєнного стану посвідчувати довіреності (крім довіреностей на право розпорядження нерухомим майном, управління і розпорядження корпоративними правами) та заповіти військовослужбовців Збройних Сил, інших утворених військових формувань, а також працівників правоохоронних органів та органів цивільного стану командиром цих формувань (органів), або уповноваженою ним особою, з обов'язковою подальшою реєстрацією як довіреностей, так і заповітів.

На думку фахівців в спадковому праві існують прогалини, які стосуються у оформленні заповіту. В Україні законодавчо передбачено лише одну форму заповіту, яка являє собою нотаріально засвідчений документ.

У нормативно-правових актах зарубіжних країн зустрічається різні види заповітів, зокрема написаний власноруч, таємний, публічний заповіти тощо.

Власноручний заповіт – заповіт, написаний заповідачем, підписаний та датований їм самостійно. Ця форма є найбільш поширеною через простоту упорядкування і можливість дотримання таємниці заповіту. Водночас вона не позбавлена недоліків, до яких належить небезпека загибелі або втрати

заповіту, а також такий вплив третіх осіб, який може призвести до перекручення волі заповідача [3].

Особливістю цього заповіту є те, що він може бути складений у простій письмовій формі, без посвідчення офіційною особою. Фахівці вважають, що складання власноручного заповіту є можливим тільки тоді, коли громадянин перебуває в положенні, що явно загрожує його життю, і в силу сформованих надзвичайних обставин позбавлений можливості зробити заповіт в іншій формі (нотаріально завірений), але може розпорядитися своїм майном на випадок смерті, склавши заповіт у простій письмовій формі [4].

Інститут «надзвичайного заповіту» досить широко відомий спадковому праву в інших країнах. Так, цивільний кодекс Угорщини передбачає, що в особливих умовах при наявності надзвичайної ситуації будь-яка особа, яка володіє заповідальною дієздатністю, може висловити свою волю в усній формі. У німецькому цивільному Уложенні передбачається складення заповіту (у письмовій або усній формі) у присутності 3-х свідків. Цивільне законодавство Іспанії також передбачає усну форму заповіту, якщо це відбувалося у присутності декількох свідків під час бойових дій в умовах неминучої безпеки. У статті 952 цивільного кодексу Польщі передбачається можливість складання спеціальних заповітів, якщо існує побоювання швидкої смерті спадкодавця або якщо внаслідок особливих обставин дотримання звичайної форми заповіту є неможливим або ж це пов'язано з надзвичайними труднощами. У цьому випадку спадкодавець вправі висловити свою останню волю усно в присутності не менше 3-х свідків. Відповідно до законодавства Швейцарії при настанні надзвичайних обставин (загроза загибелі, відсутність зв'язку, епідемії, воєнні дії) спадкодавець вправі вдатися до спрощеної форми свого волевиявлення, оголосити волю у присутності двох свідків і покласти на них обов'язок викласти (або доручити іншій особі викласти) зміст заповіту письмово на листі [5, С. 158-161].

Таким чином незважаючи на воєнний стан в Україні, спадкові правовідносини практично врегульовані в правовому полі. Водночас вбачається необхідним законодавчо впровадити таку форму заповіту, як заповіт у надзвичайних обставинах (власноручний або усний заповіт) з огляду на загострення ситуацій в окремих місцевостях та регіонах держави, що пов'язано з проведенням бойових дій, збройних протистоянь тощо.

Список використаної літератури:

1. Спадкове право: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] /кол. авт.; кер.авт. кол, канд. юрид. наук, доц. Нестерцова-Собакарь О.В. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр.справ. 2017. – 164 с.,С.5
2. Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану постанова КМУ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-%D0%BF#Text>
3. Гончарова А.В., Биряк Л.П. Спадкові правовідносини в Україні та країнах західної Європи: порівняльний аналіз URL: http://apnl.dnu.in.ua/tom_2_2017/14.pdf

4. *Корецька А.О., Саксонов В.Б. Заповіт у надзвичайних обставинах (Сучасна цивілістика: тенденція та специфіка розвитку)* URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/3361/1/17.pdf>

5. Валах В.В. Наследственные отношения в Украине, Российской Федерации, Франции, Германии и США (сравнительно-правовое исследование): Монография. – Харьков: Бурун Книга, 2012. – 320 с.

Деміч Діана Сергіївна

*студентка 2 курсу, група 201 ННІ
№1, Національна академія
внутрішніх справ*

Науковий керівник:

*Чижев Денис анатолійович,
доцент кафедри конституційного
права та прав людини Національна
академія внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЩОРІЧНА ДОПОВІДЬ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ ПРО СТАН ДОДЕРЖАННЯ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Питання прав людини сьогодні присутні практично у кожній сфері життєдіяльності суспільства й, відповідно, посідають у ньому особливе місце. У зв'язку з тим, що сучасна Україна перебуває у перехідному стані творення правових, державних та суспільних інституцій, процес становлення громадянського суспільства потребує виявлення характеру правовідносин в умовах перехідного періоду. Адже стосунки у громадянському суспільстві мають формуватися на основі усвідомлення невід'ємності й неспростовності природних прав людини. На них має спиратися позитивне законодавство держави. Вони є запорукою ефективності усієї системи соціальних відносин [1, с. 196]. Забезпечення прав людини виступає критерієм, за яким оцінюється досягнутий рівень демократії в державі. Початком зазначеного процесу в Україні можна назвати закріплення в Основному Законі положення, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ст. 3), та визначення пріоритету загальнолюдських цінностей. Водночас потребою сьогодення, що власне і спрямовує розвиток сучасного права, є вироблення певних загальних правових стандартів, які дають змогу перейти до нового якісного співіснування націй у сучасному світі на змістовних гуманістичних засадах. Виробленню і дотриманню таких стандартів сприятиме адекватніше розуміння сутності змін у найважливіших сферах життєдіяльності сучасного суспільства та зумовленої ними логіки подальшого розвитку права.

Метою роботи є дослідження характеристики тенденцій розвитку прав людини та їх місця у розвитку права.